

SAVEZ UDRUŽENJA PRAVNIKA
XXVIII BUDVANSKI PRAVNIČKI DANI

**SAVETOVANJE O AKTUELNIM I
SPORNIM PITANJIMA
SAVREMENOG PRAVA**

ZBORNIK RADOVA

**PROMENE U PRAVOSUDNOM ZAKONODAVSTVU
I SUDSKOJ PRAKSI**

**NOVINE U PREDNACRTU GRAĐANSKOG ZAKONIKA
REPUBLIKE SRBIJE**

**AKTUELNA PITANJA IZVRŠNOG, STEČAJNOG
I NOTARIJALNOG PRAVA**

EVOLUCIJA UPRAVNOG PRAVA

**INOVACIJE U KRIVIČNOM MATERIJALNOM
I PROCESNOM PRAVU**

TENDENCIJE U RAZVOJU EVROPSKOG I EKOLOŠKOG PRAVA

USAVRŠAVANJE RADNOG I PRAVA SOCIJALNOG OSIGURANJA

ISBN 978-86-905458-1-0

**BEOGRAD
2025.**

SAVEZ UDRUŽENJA PRAVNIKA

XXVIII SAVETOVANJE BUDVANSKI PRAVNIČKI DANI

Budva, . jun 2025. godine

UREDNIŠTVO

Prof. dr Rajko Kuzmanović
Prof. dr Miodrag V. Orlić
Prof. dr Vitomir Popović
Prof. dr Nebojša Šarkiće
Prof. dr Vladimir Čolović
Prof. dr Radovan Vukadinović
Ratomir Slijepčević
Adv. Vladimir Todorović
Željko Vujotić
Doc. dr Goran Milojević

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Prof. dr Miodrag V. Orlić

TEHNIČKI SEKRETARI

Jasminka Jovanović
Vladimir Glavina

IZDAVAČ

Udruženja pravnika Srbije

Lektura, korektura i priprema

prof. Žarko Joksić

Štampa

SAJNOS, Novi Sad

Zbornik radova sa Savetovanja pravnika

Budva, . jun 2025. godine

**Beograd
2025.**

PRETHODNE I PRIVREMENE MERE KAO SREDSTVA OBEZBEĐENJA U POSTUPCIMA IZVRŠENJA ODLUKA IZ PORODIČNIH ODNOSA

Apstrakt

U okviru postupaka izvršenja sudskih odluka iz porodičnih odnosa, uglavnom je fokus naučno-stručne misli na legislativi koja uređuje postupke izvršenja radi naplate zakonskog izdržavanja, predaje deteta, održavanja ličnih odnosa sa detetom, postupke izvršenja radi zaštite od nasilja u porodici, zaštite prava deteta i drugih odluka u vezi s porodičnim odnosima. U okviru ovih procesa svakako da prostora i mesta za primenu imaju prethodne i privremene mere, kao značajna sredstva obezbeđenja potraživanja izvršnih poverilaca. Porodični odnosi, sami po sebi su veoma zahtevni i složeni, te okviru sudske zaštite svakako zaslužuju maksimalnu posvećenost i efikasnost u radu suda i javnih izvršitelja, kao lica koja sprovode izvršenja. U ovom radu biće ukazano na značaj pojedinih mera obezbeđenja koje se mogu preduzeti u okviru postupka izvršenja odluka iz porodičnih odnosa, u cilju zaštite potraživanja izvršnog poverioca.

Ključne reči: *postupak izvršenja, porodični odnosi, privremene i prethodne mere, potraživanje izvršnog poverioca.*

UVODNE NAPOMENE

Postupak izvršenja sudskih odluka koje su proistekle iz porodičnih odnosa, zauzima značajno mesto u referadi građanskih postupaka, budući da se u okviru njega ostvaruju i štite prava deteta, roditelja i ostalih članova porodice, kao osnovne društvene jedinice. Uzimajući u obzir samu prirodu

---

¹ Docent na Fakultetu za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkić, Univerzitet Union u Beogradu; e- mail: zoran.vavan@yahoo.com.

prava iz porodičnih odnosa, svako neuspešno i nedelotvorno izvršenje sudskih odluka koje iz njih proizilaze, moglo bi ugroziti osnovne egzistencijalne potrebe dece i ostalih članova porodice kojima je zaštita neophodna. Zakon o izvršenju i obezbeđenju Republike Srbije (u daljem tekstu: ZIO)² koji je na snazi, u okviru četvrte glave, uređuje postupke izvršenja u vezi sa porodičnim odnosima. Tako su ovim aktom posebno uređeni postupci predaje deteta, izvršenje radi održavanja ličnih odnosa sa detetom i izvršenje radi zaštite od nasilja u porodici, zaštite prava deteta i drugih odluka u vezi s porodičnim odnosima.³ U navedenim postupcima rešenje donosi i sprovodi isključivo mesno nadležni osnovni sud, dok u postupcima izvršenja radi naplate zakonskog izdržavanja rešenje sporovodi javni izvršitelj.⁴ Sud u okviru svojih nadležnosti kod postupaka predaje deteta može rešenjem o izvršenju da odredi kao sredstva izvršenja: prinudno oduzimanje i predaju deteta, novčanu kaznu ili kaznu zatvora. Ova sredstva izvršenja takođe sud može shodno odrediti i u postupcima izvršenja radi održavanja ličnih odnosa sa detetom i izvršenje radi zaštite od nasilja u porodici, zaštite prava deteta.⁵

Pored navedih sredstava izvršenja, u cilju adekvatne i efikasne porodičnopravne zaštite, u okviru ZIO predviđene su i sredstva obezbeđenja koja mogu biti u određenim slučajevima izuzetno značajna i delotvorna. Ova sredstva određuju se u okviru postupka obezbeđenja, koji ima za cilj da spreči nastupanje štetnih posledica koje ugrožavaju ili sprečavaju namirenje poverilaca, čak i onda kada poveriočevo pravo još nije izvesno.⁶ Pravo obezbeđenja, kao deo građanskog sudskog izvršnog procesnog prava, predstavlja sistem pravnih normi po kojima postupaju sud, javni izvršitelji i stranke, u cilju budućeg ostvarenja potraživanja izvršnog poverioca. Sredstva obezbeđenja predstavljaju konkretne procesne radnje koje se preduzimaju u postupku obezbeđenja radi pružanja privremene pravne zaštite, dok se ne stvore uslovi za definitivno namirenje izvršnog poverioca.⁷

---

² Zakon o izvršenju i obezbeđenju Republike Srbije, *Sl. glasnik RS*, br. 106/2015 autentično tumačenje, 113/2017 - autentično tumačenje, 54/2019, 9/2020 - autentično tumačenje i 10/2023 - dr. zakon.

³ Članovi 368-380. ZIO.

⁴ U skladu sa čl. 4 stav 1 ZIO

⁵ Članovi 368, 379, 380 ZIO

⁶ B. Poznić, V. Rakić Vodinelić, *Građansko procesno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu i JP Službeni glasnik, Beograd, 2015, 646.

⁷ G. Stanković, D. Palačković, A. Trešnjev, *Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju*, JP Službeni glasnik, Beograd, 2018, 1243.

U okviru člana 414. ZIO utvrđuje da su sredstva obezbeđenja: sticanje založnog prava na nepokretnosti i pokretnoj stvari po sporazumu stranaka, sticanje založnog prava na nepokretnosti i pokretnoj stvari, prethodne mere i privremene mere. Navedenim sredstvima može se obezbediti buduće namirenje potraživanja izvršnih poverilaca. Dakle, navedena sredstva mogu da se koriste za obezbeđenje onog potraživanja izvršnog poverioca koje još uvek nije na nesumnjiv i autoritativan način utvrđeno u postupku za pružanje pravne zaštite i gde još uvek nisu ispunjeni uslovi za pokretanje postupka prinudnog izvršenja. Tako je sama pravna zaštita putem sredstava obezbeđenja privremene prirode i traje dok se ne stvore uslovi za prinudno namirenje potraživanja izvršnog poverioca. Upotrebom određenog sredstva obezbeđenja, na predlog izvršnog poverioca, privremeno se uređuju odnosi između stranaka ili se pripremaju uslovi za definitivno namirenje potraživanja izvršnog poverioca, tako što će se stvoriti uslovi za njegovo nesmetano namirenje ili se prethodno delimično ispunjava potraživanje i tako obezbeđuje njegovo potpuno namirenje u budućem periodu.⁸

U ovom radu biće ukazano na vrste i značaj pojedinih prethodnih i privremenih mera koje se mogu odrediti kao sredstva obezbeđenja u okviru postupka izvršenja sudskih odluka iz porodičnih odnosa.

1. PRETHODNE MERE

Prethodna mera predstavlja sredstvo obezbeđenja novčanog potraživanja.⁹ Ovom sredstvu obezbeđenja posvećena je posebna glava (Glava četiri) u okviru šestog dela ZIO.¹⁰

Za razliku od privremene mere koja se kao sredstvo obezbeđenja može odrediti i pre nego što je postupak za donošenje izvršne isprave pokrenut ili tokom tog postupka, kod određivanja ovog sredstva radi obezbeđenja potraživanja potrebno je da postoji odluka koju je doneo sud u Republici Srbiji, ali koja još nije postala pravnosnažna.¹¹ Takođe, kao sredstvo, ona se može odrediti na osnovu domaćeg sudskog ili upravnog poravnanja ili

---

⁸ *Ibid.*, 1244.

⁹ Član 439 stav 1. ZIO.

¹⁰ Članovi 438 – 446 ZIO.

¹¹ Više o odnosu privremenih i prethodnih mera videti u: N. Šarkić, *Prethodne mere i privremene mere*, Budvanski pravnički dani, Udruženje pravnika Srbije i Republike Srpske 1998.

javnobeležničkog zapisnika o poravnanju po kojima potraživanje nije dospelo. Prethodnu meru sud može odrediti i na osnovu rešenja o izvršenju na osnovu verodostojne isprave, koje je doneto na osnovu menice ili čeka.¹²

Kod ovog sredstva obezbeđenja izvršni poverilac mora učiniti verovatnom opasnost usled koje bi bez prethodne mere namirenje njegovog potraživanja bilo osujećeno ili znatno otežano.¹³ Imajući to u vidu, pravozaštitni cilj prethodne mere sastoji se u sprečavanju otežavanja postupka namirenja novčanog potraživanja izvršnog poverioca, s obzirom na postojanje indicija da bi ono u budućnosti, usled nastupanja određenih okolnosti, moglo biti onemogućeno.¹⁴ Izvršni poverilac mora dokazati da usled namernih i štetnih radnji izvršnog dužnika postoji posebna – subjektivna opasnost za njegovo potraživanje.¹⁵

ZIO je taksativno predvideo slučajeve u kojima se smatra da ovakva opasnost za namirenje potraživanja postoji ako se predlog za određivanje prethodne mere zasniva na: rešenju o izvršenju na osnovu verodostojne isprave donetom na osnovu menice ili čeka protiv koga je blagovremeno podnet prigovor; presudi kojom je u krivičnom postupku usvojen imovinskopravni zahtev i protiv koje je predloženo ponavljanje krivičnog postupka; odluci koja treba da se izvrši u inostranstvu, pa i kad je za izvršenje nadležan domaći sud; presudi na osnovu priznanja na koju je podneta žalba; sudskom ili upravnom poravnanju ili javnobeležničkom zapisniku o poravnanju koje se pobija na zakonom određen način.¹⁶

U navedenim slučajevima se smatra da opasnost postoji, odnosno da dužnik osujećuje ili znatno otežava naplatu potraživanja poverioca. Tako odluka na osnovu koje je potraživanje poverioca prema dužniku postalo u velikom stepenu izvesno predstavlja osnov za određivanje prethodne mere. S druge strane, izvršni dužnik, koristeći se svojim ovlašćenjima, odgovara pravnim sredstvima i na taj način pokušava da spreči nastupanje pravnosnažnosti takve odluke, te se usled takvih radnji dužnika smatra da postoji opasnost za ostvarenje potraživanja izvršnog poverioca.

Dakle, da bi se odredila određena prethodna mera, potrebno je da postoji izvršna odluka koja glasi isključivo na novčano potraživanje koje nije dospelo.

---

¹² Član 439 stav 2. ZIO.

¹³ *Ibid.*, stav 3.

¹⁴ G. Stanković, D. Palačković, A. Trešnjev, 1288.

¹⁵ Više o objektivnoj i subjektivnoj opasnosti po poveriočevo potraživanje: S. Triva, V. Bjelajac, M. Dika, *Sudsko izvršno pravo – opći dio*, Zagreb 1980.

¹⁶ Član 440 stav 1. ZIO.

Ona se u tom slučaju određuje kako bi obezbedilo buduće namirenje izvršnog poverioca.

Kada su u pitanju postupci izvršenja odluka iz porodičnih odnosa, svakako da zakonsko izdržavanje može biti osnov za određenje prethodne mere. Zakonsko izdržavanje spada u prioriteta potraživanja i ono se može obezbediti prethodnom merom. ZIO predviđa da se nedospeli obroci potraživanja na osnovu zakonskog izdržavanja i novčane rente za izdržavanje, koje je izgubljeno usled smrti dužnika izdržavanja, mogu obezbediti prethodnom merom samo ako dospevaju u jednoj godini od podnošenja predloga za određivanje ove mere.¹⁷

Ukoliko je protiv izvršnog dužnika već vođen izvršni postupak radi naplate zakonskog izdržavanja ili podnet predlog za izvršenje u drugom predmetu pretpostavlja se da postoji opasnost koja može da osujeti ili znatno oteža namirenje potraživanja nedospelih obroka.¹⁸ Izvršni poverilac u navedenom slučaju ne mora dokazivati opasnost, s obzirom da se ona pretpostavlja, odnosno smatra se da postoji.

U rešenju o prethodnoj meri radi zakonskog izdržavanja odrediće se i njeno trajanje – kalendarski, do određenog datuma, ili označavanjem događaja čijim nastupanjem prethodna mera prestaje, odnosno kombinacijom ova dva načina.¹⁹ Predviđeno je da ona može da traje do isteka petnaestog dana od dana ispunjenosti uslova za podnošenje predloga za izvršenje.²⁰

Uslovi za podnošenje predloga za izvršenje stiču se danom kada sudska odluka koja glasi na novčano potraživanje radi zakonskog izdržavanja postane izvršna. Njeno trajanje se može produžiti i po isteku navedenog vremenskog perioda ukoliko odluka nije postala izvršna, a na predlog izvršnog poverioca, ako nisu promenjeni uslovi prema kojima je ona bila određena.²¹

Kao sredstva obezbeđenja u izvršnom postupku, prethodne mere se sastoje u konstituisanju založnog prava na dužnikovim stvarima ili pravima ili u drugom obliku ograničenja imovine izvršnog dužnika sa ciljem obezbeđenja namirenja novčanog potraživanja izvršnog poverioca.²²

---

¹⁷ Član 441 stav 1. ZIO.

¹⁸ Prema članu 441 stav 2. ZIO.

¹⁹ B. Starović, *Komentar Zakona o izvršnom postupku*, Intermex, Beograd, 2007, 777.

²⁰ Član 442 stav 2. ZIO.

²¹ Član 443 stav 1. ZIO.

²² B. Poznić, V. Rakić-Vodinelić, 653.

Prethodne mere, koje se mogu odrediti u postupku obezbeđenja, taksativno su navedene u ZIO²³ i sve se mogu odrediti pojedinačno ili kombinovanjem u okviru izvršnog postupka radi namirenja zakonskog izdržavanja, te tako biti delotvorno sredstvo obezbeđenja u cilju zaštite egzistencije deteta i njegovog najboljeg interesa.

2. PRIVREMENE MERE

Privremene mere su sredstva obezbeđenja novčanog ili nenovčanog potraživanja koje se izriču i sprovode zbog postojanja opasnosti da se ono kasnije neće moći realizovati ili da će njegova realizacija biti znatno otežana.²⁴ Pored uloge u otklanjanju opasnosti od osujećenja ili otežanog budućeg namirenja novčanog ili nenovčanog potraživanja, privremenim merama se otklanjaju i sprečavaju nastupanje štete, akti nasilja, šikanoznog i abuzivnog ponašanja, te stvaraju uslovi za nastanak određenih faktičkih situacija, odnosno uslovi za preduzimanje ili eliminisanje konkretnih radnji.²⁵

One, pre svega, imaju *preventivnu* ulogu u očuvanju i zaštiti prava i interesa izvršnog poverioca. Osim toga, preventivne mere imaju i: *konzervacijsku* ulogu koja se ogleda u očuvanju postojeće pravne i faktičke situacije; *regulativnu* ulogu, s obzirom da se njihovim određivanjem može privremeno urediti konkretan pravni odnos u cilju otklanjanja opasnosti; *anticipativnu* ulogu, gde se omogućava delimično ostvarivanje potraživanja dok ne budu stvoreni

---

²³ Prema čl. 445 ZIO, u ove mere spadaju: popis pokretnih stvari i upis založnog prava na popisanim pokretnim stvarima u Registar zaloge; plenidba novčanog potraživanja izvršnog dužnika i sticanje založnog prava na njemu; nalog odseku NBS za prinudnu naplatu da bankama koje vode račune izvršnog dužnika naloži da novčana sredstva u visini obezbeđenog potraživanja prenesu u depozit javnog izvršitelja; upis zabrane raspolaganja finansijskim instrumentima i upis založnog prava na njima u Centralni registar hartija od vrednosti; upis založnog prava izvršnog poverioca na udelu izvršnog dužnika u društvu sa ograničenom odgovornošću, ortačkom društvu ili komanditnom društvu u Registar zaloge i upis zaplene udela u Registar privrednih subjekata; plenidba potraživanja izvršnog dužnika, da mu se predaju nepokretnost ili određena pokretna stvar ili isporuči određena količina pokretnih stvari i sticanje založnog prava na zaplenjenom potraživanju; predbeležba založnog prava na nepokretnosti u svojini izvršnog dužnika ili na pravu izvršnog dužnika upisanom na nepokretnosti.

²⁴ B. Poznić, V. Rakić-Vodinelić, 656.

²⁵ G. Stanković, D. Palačković, A. Trešnjev, 1315.

uslovi za njegovu konkretnu i konačnu realizaciju; i *zaštitnu* ulogu koja se sastoji u privremenoj zaštiti lica i imovine.²⁶

Privremena mera se može odrediti u parničnom, vanparničnom, stečajnom, arbitražnom, krivičnom, upravnom i izvršnom postupku.

Kao specifično sredstvo obezbeđenja, privremena mera u izvršnom postupku ima dejstvo pravnosnažnog rešenja o izvršenju.²⁷ U okviru šestog dela ZIO, koji se odnosi na postupak obezbeđenja, Glava peta posvećena je privremenim merama. Predviđeno je da sud može odrediti privremenu meru pre, u toku ili nakon sudskog ili upravnog postupka sve dok izvršenje ne bude sprovedeno.²⁸ Predviđeno je da se, pored obezbeđenja potraživanja, privremena mera može odrediti i radi obezbeđenja potraživanja koja se sastoje od zahteva za utvrđenje postojanja, odnosno nepostojanja nekog prava ili pravnog odnosa, povrede prava ličnosti i istinitosti, odnosno neistinitosti neke isprave ili zahteva za preobražaj nekog materijalnog ili procesnog odnosa.²⁹

Prilikom određivanja privremene mere kod novčanih potraživanja izvršni poverilac, pored verovatnoće postojanja potraživanja, mora učiniti verovatnim da će bez privremene mere izvršni dužnik osujetiti ili znatno otežati naplatu potraživanja time što će svoju imovinu ili sredstva otuđiti, prikriti ili na drugi način njima raspolagati. Kod nenovčanih, pored potraživanja, on mora učiniti verovatnim i da bi bez privremene mere ispunjenje njegovog potraživanja bilo osujećeno ili znatno otežano ili da će biti upotrebljena sila ili nastati nenadoknadiva šteta.³⁰

Kada su u pitanju porodični odnosi, privremena mera se može odrediti u bilo kom sporu koji je iz njih proistekao. Priroda ovih odnosa nameće hitnost u postupanju, te je uloga suda da uz primenu načela najboljeg interesa deteta obezbedi i adekvatnu zaštitu njegovih prava. Privremene mere u ovim postupcima mogu se izreći u slučaju nasilja u porodici, kod zakonskog izdržavanja, kao i kod vršenja roditeljskog prava, odnosno radi uređivanja ličnih odnosa roditelja i deteta.

Konkretno izvršne radnje u ovim postupcima sprovede izvršni sudija ili javni izvršitelj u zavisnosti od sredstva i predmeta izvršenja.³¹

---

²⁶ *Ibid.*, 1316.

²⁷ V. Petrović Škero, „Privremene mere”, Zbornik radova: Četrdeset godina izvršnog zakonodavstva u građanskim postupcima, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu i JP „Službeni glasnik”, Beograd, 2018, 215.

²⁸ Član 447 stav 1. ZIO.

²⁹ *Ibid.*, stav 2.

³⁰ Član 449 stavovi 2. i 3. ZIO.

³¹ Član 422 stav 4. ZIO.

Sud, na primer, može odrediti privremenu meru kod zakonskog izdržavanja, ukoliko postoji pretpostavljena opasnost da roditelj neće moći da izmiruje svoju novčanu obavezu prema detetu. Takva opasnost postoji ako je protiv tog roditelja već vođen izvršni postupak, ako su njegovi redovni prihodi manji od njegovih zakonskih obaveza i onih utvrđenih pravnosnažnom odlukom suda i ako je prema izvršnom dužniku pokušano izvršenje koje nije uspeło zato što je odbio da pruži podatke o tome gde se nalazi njegova imovina.³²

Budući da je reč o novčanom potraživanju odrediće se ona mera kojom se postiže svrha obezbeđenja. ZIO je posebno naveo mere koje se mogu primeniti radi obezbeđenja novčanog potraživanja,³³ a u ovom primeru ona bi se mogla odnositi na zabranu raspolaganja pokretnim i nepokretnim stvarima, kao i novčanim primanjima i potraživanjima.

Kao mera obezbeđenja, privremena mera radi zakonskog izdržavanja može biti određena tokom trajanja bračnog spora gde je pravo na izdržavanje adhezione prirode ili tokom konkretnog spora za izdržavanje. Suština izricanja privremene mere radi zakonskog izdržavanja tokom trajanja parničnog postupka je u nalogu jednom od roditelja da plaća određeni novčani iznos dok traje porodični spor onda kada je postalo nužno da se na najefikasniji način zadovolji nastala potreba za izdržavanjem deteta.³⁴

U postupcima koji se odnose na nenovčano potraživanje ZIO predviđa da se može odrediti svaka mera kojom se postiže svrha obezbeđenja, a naročito su

---

³² Na osnovu člana 450 ZIO.

³³ Privremene mere koje su predviđene za obezbeđenje novčanog potraživanja su naročito: zabrana izvršnom dužniku da otuđi, odnosno optereti pokretne stvari čiji je vlasnik i, po potrebi, njihovo oduzimanje od izvršnog dužnika i poveravanje na čuvanje izvršnom poveriocu ili drugom licu ili sudskom depozitu; zabrana izvršnom dužniku da otuđi, odnosno optereti nepokretnosti čiji je vlasnik ili druga stvarna prava koja su upisana u njegovu korist na nepokretnostima u katastar nepokretnosti, uz upis zabeležbe zabrane u katastar nepokretnosti; zabrana dužniku izvršnog dužnika da isplati potraživanje ili preda stvar izvršnom dužniku i zabrana izvršnom dužniku da primi isplatu potraživanja ili primi stvar i da njima raspolaže; nalog odseku NBS za prinudnu naplatu da bankama koje vode račune izvršnog dužnika naloži da novčana sredstva u visini obezbeđenog potraživanja prenesu u depozit javnog izvršitelja; nalog Centralnom registru hartija od vrednosti da upiše zabranu otuđenja i opterećenja akcija izvršnog dužnika i upiše zabranu izvršnom dužniku da koristi pravo glasa iz akcija i raspolaže njime; oduzimanje gotovog novca ili hartija od vrednosti od izvršnog dužnika i njihovo polaganje u sudski depozit, odnosno kod javnog izvršitelja, član 459 ZIO.

³⁴ G. Stanković 1972., „Privremene mere radi izdržavanja dece u parnici”, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, 1972, 207.

na brojane pojedine koje se mogu preduzeti.³⁵ Navedene mere nisu postavljene kao isključive i taksativne, te one ne mogu predstavljati *numerus clausus* za sud prilikom njihovog određivanja. Na osnovu ovakve zakonske postavke sud bi trebalo da ima slobodu prilikom njihovog izricanja, naročito kada je u pitanju zaštita interesa dece i porodice. Ovde se tako može uočiti da u postupcima izvršenja sudskih odluka iz porodičnih odnosa izvršni naslov ima šira ovlašćenja prilikom donošenja rešenja o privremenoj meri, s obzirom na samostalnost u proceni i odlučivanju u odnosu na parnični postupak, gde se u određenim postupcima aktivno uključuje u čitav proces i centar za socijalni rad, naročito kada je reč o nasilju u porodici i vršenju, odnosno lišenju roditeljskog prava.

U slučaju nasilja u porodici, naročito kada je žrtva dete, nužno je hitno reagovati, te sud može odrediti privremenu meru kojom će privremeno urediti porodični odnos kako bi se otklonila opasnost od daljeg vršenja nasilja i zaštitili život i zdravlje deteta.³⁶ Privremenom merom se tako može odrediti iseljenje roditelja koji je vršio nasilje iz stana u kojem je živeo zajedno sa detetom, ukoliko je to u najboljem interesu deteta. Takođe, radi otklanjanja opasnosti od daljeg nasilja i nenadoknadive štete po zdravlje dece i drugog roditelja koji živi sa njima, privremenom merom se može odrediti zabrana prilaska izvršnog dužnika deci i drugom roditelju na određenoj razdaljini (npr. 50 metara) kako u mestu stanovanja, tako i na drugim mestima gde oni svakodnevno borave, kao što su škola, obdanište, mesto rada i sl.³⁷

---

³⁵ ZIO posebno izdvaja, kao privremene mere obezbeđenja nenovčanog potraživanja: zabranu izvršnom dužniku da otuđi, odnosno optereti pokretne stvari koje su predmet potraživanja izvršnog poverioca i, po potrebi, njihovo oduzimanje od izvršnog dužnika i poveravanje na čuvanje izvršnom poveriocu ili drugom licu ili sudskom depozitu; zabranu izvršnom dužniku da otuđi, odnosno optereti nepokretnost koja je predmet potraživanja izvršnog poverioca, uz upis zabeležbe zabrane u katastar nepokretnosti; zabranu izvršnom dužniku da preduzima radnje koje mogu naneti štetu izvršnom poveriocu i zabranu da promeni stvar koja je predmet potraživanja izvršnog poverioca; zabranu dužniku izvršnog dužnika da preda izvršnom dužniku stvar koja je predmet potraživanja izvršnog poverioca; nalog Centralnom registru hartija od vrednosti da upiše zabranu otuđenja i opterećenja akcija koje su predmet potraživanja izvršnog poverioca i upiše zabranu izvršnom dužniku da koristi pravo glasa iz akcija i raspolaze njime; nalog izvršnom dužniku da preduzme radnje potrebne da se sačuva nepokretnost ili pokretna stvar i spreči njihova fizička promena, oštećenje ili uništenje; privremeno uređenje spornog odnosa, ako je potrebno da bi se otklonila opasnost od nasilja ili veće nenadoknadive štete, član 460 ZIO.

³⁶ Na osnovu člana 460 tačka 7. ZIO.

³⁷ Kao interesantan primer biće izdvojena *privremena mera* određena u postupku izvršenja gde je u drugostepenoj odluci preinačeno prvostepeno rešenje koje je bilo

Kod sporova o razvodu braka, radi privremenog uređenja ličnih odnosa, dok traje parnica, može se doneti privremena mera kojom će se utvrditi način održavanja kontakta deteta sa roditeljem sa kojim ne živi. Takođe, privremenom merom se može roditelju sa kojim dete živi odrediti privremena zabrana odvođenja deteta u inostranstvo bez saglasnosti drugog roditelja.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Neretko, građanski postupci izvršenja predstavljaju završnu fazu u ostvarenju konkretnog potraživanja, te bez njih uživanje prava proklamovanog zakonom i utvrđenog odlukom suda nije moguće. Upravo iz tog razloga, da bi zaštita prava iz porodičnih odnosa u sudskim postupcima bila delotvorna, postupak izvršenja mora biti efikasan i svrsishodan. Uzimajući u obzir samu prirodu ovih odnosa, neblagovremeno i neučinkovito izvršenje sudskih odluka koje iz njih proizilaze moglo bi ugroziti osnovne egzistencijalne interese kako dece, tako i ostalih članova porodice kojima je zaštita neophodna.

Utisak je da u okviru ZIO postoji prostor za dodatno uređenje i noveliranje odredbi koje uređuju postupke izvršenja sudskih odluka iz porodičnih odnosa, ali i samih mera, odnosno sredstava kojima bi se mogla obezbediti kako novčana tako i nenovčana potraživanja izvršnih poverilica.

ZIO, u posebnom delu, više nego skromno pominje jednu tačku u okviru vrsta privremenih mera koje se izriču radi obezbeđenja nenovčanih potraživanja, a koja se odnosi na privremeno uređenje spornog odnosa, ako je potrebno da bi se otklonila opasnost od nasilja ili veće nenadoknadive štete.

---

u znatnoj meri skromnije i tipičnije za izvršne odluke o nečinjenju i uzdržavanju kod porodičnih odnosa. Naime, pravnosnažnim drugostepenim rešenjem usvojen je predlog za određivanje privremene mere radi obezbeđenja nenovčanog potraživanja u cilju otklanjanja opasnosti od daljeg nasilja i nenadoknadive štete po zdravlje izvršnih poverilaca, te je privremenom merom izvršnom dužniku zabranjeno da preduzima radnje koje mogu naneti štetu izvršnim poveriocima. Naloženo mu je da se uzdržava od bilo koje vrste neposrednog ili posrednog kontakta sa izvršnim poveriocima, uključujući kontakte telefonom ili putem društvenih mreža, te zabranjeno da prilazi izvršnim poveriocima na udaljenost manjoj od 100 metara i to u mestu stanovanja izvršnih poverilaca, u osnovnoj školi i gimnaziji koje deca pohađaju, a mestu rada supružnika – izvršnog poverioca na udaljenost manjoj od 50 metara. Utvrđeno je da privremena mera traje do pravnosnažnog okončanja parničnog postupka. Na ovaj način sud je u okviru izvršnog postupka, radi prestanka i sprečavanja daljeg nasilja u porodici, privremenom merom posebno uredio odnos između dece i roditelja (*Rešenje Višeg suda u Novom Sadu doneto po žalbi izvršnih poverilaca i izvršnog dužnika 24. 05. 2019.*)

Ta opasnost trenutno može nastati u postupku izvršenja, te nije nužno čekati odluku iz parničnog postupka, ukoliko situacija zahteva da se hitno reaguje. Upravo iz tog razloga značajno bi bilo da se privremene mere taksativno, konkretnije predvide u postupcima izvršenja odluka iz porodičnih odnosa.

Prethodne mere imaju nekoliko bitnih odstupanja u odnosu na pravila izvršnog prava. Suštinski izuzetak leži u činjenici da se dozvoljava pokretanje specifične vrste procedure uprkos činjenici da odluka suda još uvek nije ni pravnosnažna ni izvršna. Ovakav kvalifikativ prethodnih mera bitno ih izdvaja u odnosu na sve druge izvršne isprave. Obaveza izvršnog poverioca je da dokaže da je u konkretnom slučaju sa visokim stepenom verovatnoće moguće pretpostaviti nastupajuću opasnost za poverioca. Na poveriocu je, dakle, teret dokazivanja o verovatnom postojanju konkretne subjektivne i objektivne opasnosti koja će se odraziti na nemogućnost naplate ili otežano buduće namirenje. Dakle, prethodna mera jeste, van svake sumnje, delotvorno sredstvo u rukama izvršnog suda koje se uspostavlja u cilju zaštite prava poverioca, ali se odredbe o određivanju prethodnih mera moraju veoma restriktivno tumačiti i veoma oprezno primenjivati.

LITERATURA:

- Jerković J., „Postupak obezbeđenja po Zakonu o izvršnom postupku”, *Glasnik Advokatske komore Vojvodine*, Novi Sad, br. 4/1979.
- Karamarković L., „Prethodne mere i privremene mere u izvršnom postupku”, *Zbornik radova: Primena Zakona o izvršnom postupku*, Glosarijum, Beograd 2000.
- Petrović Škero V., „Privremene mere”, *Zbornik radova: 40. godina izvršnog zakonodavstva*, Pravni fakultet Univerziteta Union, Beograd 2018.
- Poznić B., Rakić Vodinelić V., *Građansko procesno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu i JP Službeni glasnik, Beograd 2015.
- Stanković G., „Privremene mere radi izdržavanja dece u parnici”, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu* 1972.
- Stanković G., Palačковиć D., Trešnjev A., *Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju*, JP Službeni glasnik, Beograd 2018.
- Starović B., *Komentar Zakona o izvršnom postupku*, Intermex, Beograd 2007.
- Šarkić N., „Prethodne mere i privremene mere” – *Zbornik Budvanski pravnički dani*, 1998.

- Šarkić N., „Prethodne mere i privremene mere”, *Pravni život* br. 1/2008.
- Šarkić N., Nikolić M., *Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju*, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu i JP Službeni glasnik 2021.
- Šarkić N., Vavan Z., „Prethodne mere”, *Zbornik radova, Budvanski pravnički dani* 2021.
- Triva S., Bjelajac V., Dika M., *Sudsko izvršno pravo – opći dio*, Zagreb 1980.
- Vavan Z., *Izvršenje sudskih odluka iz odnosa roditelja i dece*, Doktorska disertacija, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu 2020.
- Zakon o izvršenju i obezbeđenju, *Sl. glasnik RS*, br. 106/2015 autentično tumačenje, 113/2017 - autentično tumačenje, 54/2019, 9/2020 - autentično tumačenje i 10/2023 - dr. Zakon.

Assist.prof. Zoran Vavan, Ph.D³⁸

PRELIMINARY AND TEMPORARY MEASURES AS A MEANS OF SECURITY IN PROCEEDINGS FOR THE ENFORCEMENT OF DECISIONS FROM FAMILY RELATIONS

Summary

Within the framework of the enforcement procedures of court decisions from family relations, the focus of scientific and professional thought is mainly on the legislation that regulates enforcement procedures for the collection of legal support, handing over the child, maintaining personal relationships with the child, enforcement procedures for protection against domestic violence, protection of the child's rights and other decisions related to family relations. Within these processes, there must be space and place for the application of preliminary and temporary measures, as significant means of securing the claims of executive creditors. Family relationships, in themselves, are very demanding and complex, and within the framework of judicial protection, they certainly deserve maximum commitment and efficiency in the work of the court and public enforcement officers, as the persons who carry out executions. This paper will point out the importance of certain security measures that can be taken within the framework of the execution of decisions from family relations, in order to protect the claims of the executive creditor.

Key words: execution procedure, family relations, temporary and preliminary measures, enforcement creditor's claim.

---

³⁸ Assistant Professor at the Faculty of Law and Business Studies Dr. Lazar Vrkatić, Union University in Belgrade.